

τολόγησε τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, νὰ πολεμήσουνε τοὺς καθαρευουσιάνους. Ἐπικίντυνο ἐμπόδιο ὁ Ψυχάρης, περιττὸς κι ὁ «Νουμᾶς» πού γιὰ τὸν πρόσκαιρο θάνατό του ἀκουστήκανε ἀσεβῆ χειροκροτήματα καὶ κραυγὲς ἀναζούφισης ἀπὸ στήθη στενά, βαρεῖα πατημένα. Ἔτσι ὑπολείπεται μόνο ὁ «Ἐλευτέρος Τύπος» τοῦ κ. Καβαράκη ἢ ἡ «Ἐστία» γιὰ νὰ μᾶς διαφεντέψει. Καὶ περιμένουμε νάκούσουμε τὴν εὐγλωττη καὶ σοφῆ φωνή τους νὰ βάζει στὴν πρέπουσα θέση τὰ γλωσσικά μας πράγματα.

Η ΝΕΑ σταυροφορία πού κηρύττουνε πᾶλε οἱ καθαρευουσιάνοι, πού ἐμᾶς μᾶς κάνει ἀπλῶς νὰ γελᾶμε ὄχι γιὰ τὴν ὑποτιμοῦμε τὴ σημασία της, μὰ γιὰ τὴν περιμέναμε· σὰν κάτι τι φυσιολογικὸ, φανταζόμαστε τί τρομερὴ ἐπίδραση θάχει ἀπάνου στὸν κ. Ξενοπούλου καὶ τοὺς ἄλλους πού ἀσχολοῦνται ἐμβριθῶς στὴ σύνταξη τοῦ καινούριου ἀναγνωστικοῦ. Οἱ μετριοπαθέστατοι κι ἀθῶοι αὐτοὶ δημοτικιστὲς πού εἴτανε κι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους πρόθυμοι νὰ κάνουνε ἕνα σωρὸ ὑποχώρεσες γιὰ νὰ εὐχαριστήσουνε τοὺς καθαρευουσιάνους καὶ νὰ προλάβουνε τὴν ἀντίδραση, τώρα θὰ εἶναι τέλεια τρομοκρατημένοι καὶ θὰ συλλογιοῦνται μὲ τί τρόπο, δηλαδὴ μὲ ποιὲς μεγαλύτερες ὑποχώρεσες, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς ἐξευμενίσουνε. Ριζικὴ λοιπὴν ἀναθεώρηση στὸ πρόγραμμα τῆς γλώσσας τοῦ βιβλίου. Αὐτὸ παθαίνουνε ὅσοι δὲν ἔχουνε χαράξει ὀρισμένη γραμμὴ παρὰ ἀφήνουνε νὰ τοὺς διεκθύνουνε τὰ δημιουργούμενα ρεύματα.

Α ΦΟΥ ζήτησε γίλιες φορὲς ἡ «Κοινωνία» τὴν κατόνηση τῆς ἐπίσημης λογοκρισίας γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ καθένας νὰ ἐκφράζει λεύτερα τὴν ἰδέα του, ἐργεταί τῶσα ἢ ἴδια καὶ ἰδοῦει καὶ μιὰν ἄλλη δική της. Ἔτσι δὲν ἐπιτοῦρεται πιά νὰ δημοσιευτεῖ τίποτα σοσιαλιστικὸ πού δὲ θάγει τὴν εὐλογία καὶ τὴν συγκατάθεση τοῦ Μεγάλου Ποντίφηκα τοῦ σοσιαλισμοῦ, τοῦ διεκθινωτῆ τῆς «Κοινωνίας». ὅπου πρέπει νὰ στῆκνονται τοῦ λοιποῦ ὅλα τὰ σοσιαλιστικὰ δημοσιεύματα. Αὐτὰ πῶς νῶσθη καὶ συνιδροσση τοῦ σοσιαλιστικοῦ περιοδικοῦ «Γράχος». πού τόλμησε νὰ ἐκδοθεῖ γωοὶς τὴν ὑψηλὴ ἀδεια τοῦ Ποντιφηκάτου τῆς «Κοινωνίας».

ΕΞΕΔΟΘΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ :

„ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ“

ΜΕ ΠΡΟΛΟΓΟ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ

σὲ χαρτὶ καλὸ καὶ μὲ χρωματιστὸ ἐξώφυλλο καὶ πουλιέται δοχ. 3 στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας «ΤΥΠΟΣ» (ὁδὸς Σοφοκλέους 3) καὶ σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα. Στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλνεται δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο γιὰ ταχυδρομικά.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ Τ' ΑΔΕΡΦΟΥ ΜΑΣ

4-

Γκούχου ! Γκούχου !! Πρώτη ἡ γάτα πετάχτηκε ὀξω· ἡ μάννα μας σάλεψε ἀπὸ τὴ θέση της, οκοῦπισε τὰ μάτια της καὶ τινάχτηκε στὴν ἀλὴ κι ὄλοι κινηθήκαμε νὰ τότε δεχτοῦμε. Δὲν πρόφτασε καλὰ νὰ ξεπνυθῆ καὶ νὰ στρώσουμε τὸ τραπέζι, δι' ἀκούσαμε ἕνα χτύπο στὴν δεξὴν ἄκρη ἀσυνήθιστο. Ὁλοὺς μας κάποια ταρῆχὴ μᾶς βόσκησε καὶ μιὰ περιέργεια γιὰ τὸν ἀσυνήθιστο χτύπο. Ἐτρεξεν ἕνας ἀπὸ μᾶς καὶ σὶδ λεγτό, ὡς πὸν νάλλῆξῃ ὁ πατέρας μιὰν δουλία, νὰ καὶ πρόβαλε στὴ θύρα μὲνα καλάθι γεμάτο καὶ μὲνα γράμμα σὶδ χέρι.

— Ἀφεντίς, εἶπε, αὐτὰνὰ ἴσσειλ' ὁ Γεώργης.

Ὁλοὺς πεταχθήκαμε πάνω του. Ἡ μάννα μας λὸδη κε σὲ δάκρυα κίῶπαξε τὰ καλάθι καὶ τὸ γράμμα. Ὁ πατέρας ἄφηκε τὰ μαλλιά του ξέπλεγα, θγάζοντας τὸ καλιμαῦκι του, καὶ προχωρῶντας δέχτηκε τὸ γράμμα ἀπὸ τὰ χέρια τῆς μάννας μας. Εἴμασσε ὄλοι τρελοὶ. Δὲν ξέραμε τί εἶχαμε. Μ' ἀγού περιέργεια κι ἀνήσυχα κοίταζε καὶ ξανακοίταζε τὸ γράμμα ὁ πατέρας τὸ ἄνοιξε καὶ τὸδωσε σὶδ μεγαλύτερό μας λέγοντας:

— Διάδαστο, παιδί μ', διάδασ' τί γράφ' κι αὐτός

Τ' ἀδερφοῦ μου τὰ χέρια τρέμανε, κ' ἡ γλώσσα του κόλλησε σὶδ λάρυγγά του, μὰ σινηθε κι ἄρχησι νὰ διαβῆ. Τὸ γράψιμο τοῦ Γεώργη καθαρό καὶ ξάστερο δὲν ἔλεγε πολλά, μὰ ἔλεγε θεοῦ καὶ ἀγαπημένα λόγια, παιδιοῦ, πὸν πονεῦσε τοὺς γονεῦς του, τ' ἀδέσγια του καὶ πούχε ἰδανικά γιὰ τὴν τέχνη του.

«Σεβαστέ μου Ἀφεντίς καὶ σεβαστή μου μητέρα. Ἐξέρω πὸν ἡ μητέρα κλαίει τώρα. Ἐξέρω πὸν ὁ Ἀφεντίς θὰ λυπᾶται γιὰ τὸν δὲν τὸν ἄξ'σα. Ἐξέρω ὅμως πὸν θὰ χαροῦνε νὰ μάθουν δι τὸν δὲν θοῖκα ὄτ' λαχταροῦσα: καλὴ τέχνη καὶ καλὸ μάστορα. Χιτὲς καὶ σήμερα ράβω ἕνα ζακέτο. Σᾶς στέλνω κάμποσα πράγματα ἀπὸ τὰ πρῶτα κέρδη μ'. Ἐνα σακίον σὶδ Ἀφεντίς, ἕνα φακιόλ'» σὶδ μητέρα κ' ἕνα ἰσιθὲ τὸινω γιὰ καφέ, κ' ἕνα καλάθ' φροῦτα τῆς Ἀδριανούς.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τοὺς ἀδερφοῦς μου, ὁ γιός σας Γεώργης.»

Ποῖαμι δάκρυα ἀνεβλύσανε σὶδ μάτια τῆς μάννας μας, κι ὁ πατέρας οκοῦπισε τὰ μάτια του καὶ μεις χαροῦμενοι ριχτήκαμε πάνω σὶδ καλάθι. Κόψαμε τὸ ράμα τοῦ πανιοῦ πὸν σκέπαζε τὸ καλάθι καὶ τὸ χέρι τοῦ μεγαλύτερου ἀδερφοῦ ἄρχισε νὰ θγάξῃ τὰ δῶρα: Ἐνα κοντὶ πρῶτα μὲ τὸ τσινμποῦνι καὶ τὸ φακιόλι καὶ τὸ γαλάζιο τσινέτιο ἰσιθὲ—ὡς τότε σπάνιο πρᾶμα σὶδν τόπο μας—γιὰ τέσσερα φλιζάνια. Ἡ μάννα μας ἰῶπαξε καὶ τὰ φίλησε καὶ τὰ καμάρωσε λαχταριστὰ, σὰ νᾶτανε μπροστά της ὁ Γεώργης, πὸν γιὰ πρῶτη φορὰ τὴν ἐτίμησε. Ἀναποδογύρισεν ἄστερα καὶ τὸ καλάθι σὶδν τραπέζι πάνω καὶ χυθῆκανε μωσερὰ ὄρατα ἀπίδια—τὰ φημισμένα τῆς Ἀδριανούς—καὶ μῆλα, κάστανα καὶ ὄτ' ἄλλο καλὸ. Ὁλοὺς σὶν τρελοὶ ριχτήκαμε σ' ὄρατο δῶρο τοῦ ἀδερφοῦ μας, ἀρπάξαμε ὁ καθένας ὄτ' ἡ τοῦθε σὶδ χέρι λευτεροῦ τώρα, καὶ γευτήκαμε τὰ ζουμερὰ φροῦτα. Τὸ φαγητὸ σὶδν μεταξὺ κρύωσε, ἡ πεινά μας τῶκισε κ' ἡ χαρὰ πλημμυρίζοντας μέσα μας ἐγίῶμισε τὴν ψυχὴ ἀπὸ ἄ-

μάτη πρὸς τὸ Γιώργη πὸν μᾶς ξάνοιγε μὲ τὴ φυγὴ του νέου κόσμου, νέα ζωὴ, καινούρια πράγματα καὶ μάλιστα στοὺς μεγαλύτερους, πὸν δὲν ἀγροικοῦσαν αὐτοῦ». Ἡ ὥρα αὐτὴ εἶπανε μουταγωρία—θάψιμα ἔλωνε, θαρρεῖς εἶταν ὄρκος, πὸν ὅλοι δοκιστήκαμε νὰ τραβήξουμε πέρα μακριὰ σὰ ξένα, ὅπου ἄλλος κόσμος, ἄλλο μέλλο μᾶς περιέμενε. Χορτάτοι—δίχως νὰ γάμε σκεδόν—ἀπὸ χαρά, ἕστερ' ἀπὸ συζητήση καὶ ἀνακούχη πλαγιάσαμε ὅλοι καὶ πρῶτα ἡ μάννα μας, πὸν ὀχρὸ μέρες τώρα ἔλοένα ξεφυγίωσε μὲ τὸν κρημὸ τοῦ παιδιοῦ.—Παπᾶ, τὸ παιδί, παπᾶ τὸ παιδί σὲ λέγω. Κοιμήθη πιά ἡσυχη, ἀναπαμμένη κρατικῆς σὶ προσκέφαλό της τὸ σφακιδῶν καὶ τὸν αἰόνινο τῆσθὲν—τὸ γαλάζιο, τὸ δῶρο αὐτό, πὸν χρόνια πολλὰ τὸ εἶχε χέρι δεξί—ὅταν περιποιοῦνταν τίς γευτόνισσες κερωνῶντας τὸν καφέ—αὐτὴ τὴ Γιώργη τὸ τσεσέ, Δαμπαρῆντὸ λέγω, πὲ τὴ Γιώργη! καὶ κοιμήθη, ἀφοῦ τῆς ξαδιαθάσασαν τὸ γράμμα τοῦ Γιώργη, πὸν τόσο τὴν κούρασε τίς μέρες αὐτές.

Τὴν ἄλλη μέρα πολὺ πονερό μὲ πρόσταξε ἡ μάννα μας νὰκολενθῆσω τὸν πατέρα κρατικῆς ἓνα μπόγο πὸν μοῦδωκε, μπόγο ἀρκετὰ μεγάλο καὶ βαρὺ. Μπρὸς ἐκεῖνος πίσω γὼ κατεβήκαμε στὴν ἀγορά, ὅπου τὸ γάνι τοῦ Σαρράη, πὸν κατέβαιναν τ' ἀμάξια τῆς Ἀθριανῶς καὶ ἀκόνεσαν οἱ ταξιδιωτῆς. Ἐκεῖ σὶ μεγάλο κερνεῖο τοῦ Χαριοῦ, πὸν ἀνίγονταν κινεῖς ἀπὸ τὴ θρόμα καὶ τὴν καπνίλα τῶ νασγυλῆδων, ἀνταμῶσαμε τὸν ἀμαξᾶ πὸν ἀποδοραδὶς μᾶς ἔφερε τὴν χαρὰ τὴν ἡσυχία καὶ τὰ δῶρα τοῦ Γιώργη. Σαυτόνε δώσαμε τὸν μπόγο. Κερωνῶντας ὁ πατέρας τὸν ἀμαξᾶ καὶ τὴν παρῆα τὸν καὶ γεύεστας σὶ πῆς σὶ τοῦ τοῦ τοῦ εἶπε καὶ τῆς μάννας τὸν νᾶναι φροῦτο καὶ καλὸ καὶ τὴ μάννα τ' νὰ θυρεῖται εἶπε καὶ ἔκρινος ὁ ἀμαξᾶς στραγγιζοντας τὸ ποτήρι μὲ τὸ μαῖσο κρασί—τὸ τσουχερό, καὶ σκουπίζοντας τὰ μουστάκια του μὲ τὸ μανίκι του.—Ναί, παπᾶ, ἔννοια σου, ὅλα θὰ τὰ πῶ, εἶπε, ἔννοια σου.

Ὁ μπόγος αὐτὸς εἶπανε τὸ πρῶτο πράμα, πὸν ἡ μάννα μας ἔδραζεν ὄξω ἀπὸ τὸ σπῆτι. Πρῶτη φορὰ δοκίμαζε τὸν κόπο νὰ θγάλη ρούχο ὄξω ἀπὸ αὐτὰ μουσάντοια καὶ ἀσποδρονχα ἀπὸ τὸ νουλάπι. Εἶχε τὰ πονκάμισα του, τὰ σόθρακα, λίγες φανέλλες καὶ κίλιτες πλεγμαμένες καὶ λίγα μισομάντηλα. Εἶχε τὸ χαμαγλί του, ἀπὸ τίμιον ξύλον γτιασμένο, καὶ τίς εὐκές της μέσα σένα γράμμα πὸν αὐτὸ κατέθεσε ὁ μεγαλύτερός μας καὶ πὸν εἶταν δπως τὸ ὑπαρῶρεγεν ἡ ἴδια.

Γιώργη, παιδί μ',

Τεῖνταν αὐτὸ πὸν ἔκανες; καλὸ νᾶγς καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ πλονθαίνῃ φκαριστῶ γιὰ τὸ φακιδῶν καὶ τὸ τῆσθὲν. Μὲ τὸ καλὸ νὰ νᾶγς καὶ γλήγορα παιδί μ'. Σὲ στέλνω ρούχα νᾶλλᾶξ' καὶ φανέλλες νὰ νᾶνῆς, νὰ μὴ κερῶνς. Νὰ φυλάγῃσαι, παιδί μ', Γιώργη. Καιρετίσματα πολλὰ πὲ γούλους.

Ἡ μητέρα σ'.

Τὸ γράμμα ἔκλεινε μέσα του ὅλη τὴ διάθεση τῆς μάννας μας ζοιγραφισμένη. Ζωντάνευε τὸν πόθο της καὶ τὴ σκέψη της αὐτὴ τὸ καλὸ νᾶνῆς καὶ γλήγορα παιδί μ'!

Στὸ σπῆτι πιά κρατοῦσε ἡ ποθητὴ ἡσυχία τέλειωσεν ἡ γρίνια, πάναρε τὰ δάκρυα καὶ τὰ κλάματα.

Συνηθίσαμε πιά τὴν ἀπουσία τοῦ Γιώργη καὶ ἀρχίσαμε τώρα νὰ τὸν μακαρίζουμε πὸν γλύτωσεν ἀπ' τὰ νύχια τ' Ἀχιλλῆ καὶ ἀξιώθηκε νὰ πάγη στὴν Ἀθριανῶν, πὸν εἶταν ἄλλος κόσμος, πὸν εἶπανε στὴ φαντασία μας παράδεισος μὲ τὰ πλοῦτη της, μὲ τὰ ποιήματα καὶ τὰ παλάτια, μὲ τὰ γιογύρια καὶ τὰ προσόσειά της, μὲ τὸ σιδερόδρομο καὶ μὲ τὰ χίλια δυνὸ ἄλλα καλὰ. Τώρα λογάριζαν τὰ μεγάλ' ἀδέρρα μου τὸ τί μποροῦσε καὶ γιαντοῦς νὰ γίνῃ. Ἀρχίσε μέσα τους νὰ γυρῆζη ἡ ἰδέα τῆς ξενητιάς. Μακάρι, λέγανε, καὶ μεῖς νᾶμασταν κεῖ. Καὶ μονάχα ἡ μάννα μας τραμάζε ἀπαντικῆς πάποτε.—Σωπάστε μπρὸ καὶ οεῖς... μαρούλια.

Ἀνὲν εἶχανε περάσει ὡς δυνὸ μῆρες, εἶταν μιὰ θραδιὰ ἀπάντεχο κύλισμα τροχῶν ἀμαξιοῦ σὶ τὸ δρόμο μας τᾶραξε σὶ τὸ σπῆτι ὅλους. Στὸ δρόμο μας εἶταν μεγάλο πράμα νὰ κλίση ἀμαξῆ—ἔξδν μονάχα εἶταν τοῦ παπᾶ ἡ γανοίμισσα μποροῦσε νὰ περάση πληκτικῆς στοὺς στρατιῶνες καὶ ὁ Δεσπότης νῶρη στὴν ἐκκλησιὰ μας, τίτες βλέπαμε ἀμαξῆ. Γιαντὸ τὸ ξάφρισμα. Πεταχτήκαμε ὅλοι ὄξω. Ἐνα λαγὸ πληροῖζε πρὸς τὸ σπῆτι μας καὶ ἡ γεμονιὰ περῆρη βγήκε ὄξω νὰ θαμάση τὰ μᾶξια καὶ νὰ φρονήση τὸ μακάριον σπῆτι, ὅπου θὰ στεκότανε. Ἀπὸ τὸ παρῆνῆοι τᾶμαξῆ σὲ λίγο πρόβαλε ἓνα κεφάλι νεύοντας σὶ τὸν ἀμαξᾶ νὰ σταματήσῃ καὶ ἓνα χέρι κράτησε τὸ πόμολο τῆς θύρας. Τὸν γνωρίσαμε εἶταν ὁ Γιώργης, πὸν, ἅμα τᾶμαξῆ σὶ τὴν, πήδησεν ἀνοιγοντας τὴ θύρα. Τὰ χάσαμε τόσο εἶταν τὸ ξάφρισμα μᾶς. Πεταχτὸς καὶ χαροῦμενος ἔβγαλεν ἀπὸ μέσα μιὰ θαλίτσα, ἓνα καλᾶνι καὶ ἓνα μπόγο—εἶταν ὁ μπόγος πὸν κράτησε γὼ τὴν ἄλλη φορὰ πὸν τοῦ τοῦ εἶπε ἡ μάννα μας τὰ ρούχα του.

Καλοντιμένος καὶ ἀγνώριστος ὁ Γιώργης. Ἐνα σταχτὸ κροσῶν, μιὰ ὄμοια σερποπῶντικα, καὶ κίτρινα παπούτσια τὸν ἀλλάζανε τόσο, πὸν ὁ Γιώργης φαινότανε πρῆρηπῶντο σὶ τὰ μάτια μας.

Ὁ ἐρχομὸς του, ἡ ὄψη του εἶταν ὄνερος γιὰ ὅλους, πὸν σασισμένοι γῆρο βλέπαμε Γιώργη καὶ Γιώργη δὲ νοοῦσαμε. Πλήρωσε τὸν ἀμαξᾶ καὶ οἶχησε στὴν ἀλλὴ μέσα στὴν ἀγκυλιὰ τῆς μάννας μας, πὸν ἀφῆροντας μὲ βρεμένα χέρια τὸ μαγεῖσμα τῆς τὸν δέχησε στὴν ἀγκυλιὰ της σφῆτᾶ κλαίγοντας μαζὶ καὶ γελῶντας—Γιώργη μπρὸ, παιδί μ' Γιώργη σὲ εἶσαι; Γὼ Θεγέ μ'! εἶπε θαμάζοντας τὴ μεταβολὴ του. Ὁ Γιώργης ἔκλαψε καὶ ὅλοι μᾶς μέσα σὶ τὸ σπῆτι σφῆτηθήκαμε τόσο, πὸν εἶταν ἄλλο πράμα! Ὁ πατέρας τὴν ὄρα κείνη δὲ βρέθη σὶ τὸ σπῆτι. Τὸν βρῆκα λαχανιαμένος σὶ τῆς ἐκκλησιᾶς τὸν ἀδλόγρο καθισμένον μέσα στὴν πλακῶστροντὴ ἀλλῆ—τὴ μεγάλη ἀλλῆ πὸν εἶταν καὶ γιὰ διὰλειμμα τῶν κοριτσιῶν τοῦ Παρθεναγωγείου—μὲ τοὺς μπαχτισέδες, πὸν τοὺς σκάλιζε μόνος του, μὲ τὸ χέρι του. Κεῖ, κάτω ἀπ' τὴν κληματαριά, πὸν εἶταν σὸν μεγαλόπρεπη ομιὰδα, καὶ τὸν κερῶν τῶν σταφυλιῶν ἔμοιαζε σποσὶ ἀμπέλι, καὶ κάτω κονβέντιαζε μὲ τὸ σονάδερρό του τὸν Πατριάρχον τὸ Παπασαμαρᾶ λέγοντας τὰ νῆτρια τους καὶ τ' ἀσῆτια τους καὶ μὲ τὸν Καλογιάννη τὸν κληρικῶν τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ κηροποῖ καὶ παπουτσιῆ τῆς ἐνορίας, πὸν πάντα τοὺς ἀναθε τὴν κονβέντια.—Κεῖν' τὸ καιρὸ παπᾶ σὶ Ἀϊδίνι ποῖς Σουλτᾶνος ταξιδερε; Κεῖ τὸν εἶρηκα μόλις προκάνοντας νὰ πῶ:—Ἀφεντίς, ὁ

Γιώργης ήρθε, ο Γιώργης! "Έλα γρήγορα σπίτι. Κείνος σασισμένος σε τέτοιο άκουσμα σηκώθη από τη θέση του και συμμαζεύοντας τα ράσα του, δίχως να πη τίποτε κινήθηκε για το σπίτι, πού εΐτανε τόσο κοντά από την εκκλησιά των Άγιοσαρανταόρτων. Λακρυσμένος αντίκρουσε το Γιώργη, πού περικιλιωμένος δέν πρόφταινε να δίνη απάντηση στ' άπανωτά ρωτήματα δλωσε. Ντροπαλός μὰ και με πεποίθηση στὸν ἑαυτό του προχώρησε και φίλησε πιάνοντας τὸ χέρι τοῦ πατέρα ἐνῶ κείνος γυρίζοντας στὴ μάνα μας

— Νάτος, εἶπε, παπαδιά, νάτος δὲ σου εἶπα πῶς θὰ γυρίσ' ;

Ὁ Γιώργης τώρα εἶταν ἕνα παιδί να τὸ ρέγουσαι : καλοντυμένος, γραδαιωμένος, καλοχτενισμένος, φαινοτάκι ἄλλος, κάποιος ξένος, κάποιος πρωτόφαντος σὸ σπίτι μέσα. Ἡ ξενητιά τὸν παράλλαξε, τὸν μεταμόρφωσε. Ὅλοι μας τὴν ὥρα κείνη ποδοῦσαμε τὴ θέση του, νάμαστε κείνος. Στὴν ἐρώτηση τοῦ πατέρα δηγούμενος τὴ ξενητιά του, ἀνοιξε και τὴ θαλίσα του—ἀγνωστο πρῶμα σὸ σπίτι μας ὡς τότε—κι ἀπὸ μέσα ἐβγαλεν ἕνα μάτσο μαγιήλια για τὸν πατέρα, ἕνα μοσκοσάπουνο για τὴ μάνα μας και σ' ὅλους ἀπὸ ἕνα δῶρο—ἄλλον σογιά, ἄλλον κοντυλοφόρο. Και θαμάζοντας ἀκούσαμε να δηγιέται ὅτι εἶδε: Τὰ ὠραία τσαροιά τῆς Ἀδοιανῶς, τὸν Ἀλῆ-πασῶ, τὰ ποτάμια, τὸ Σουλτᾶν-Ἰελήμ με τὰ τέσσερα ἰζαμιά και τὸν ἐνάποδο λαλέ, τὰ γιοφύρια, τὴς ἐξοχῆς και τὰ τόσα ἄλλα θαυμασιὰ. Τὰ γλυκίσματα, τὸς χαλβάδες, τὸ νταοῦκ-γιογιουσαν, τὸ καϊμάκι, πὸν μᾶς κάμναγε να τὸν ζηλεύουμε και να τὸν μακαρίζουμε. Ἡ γειτονιά ἄρχισε να γιομίζη τὸ σπίτι. Ἡ Λαμπρινιώ πρώτη σιχάρηκε τὴ μάνα μας. Ἡ θειά μ, ἡ Πανλίνα, ἡ Ἄννα τοῦ Χατζηθωμᾶ, ἡ Χατζηστρατουῖδα κι ὅλες οἱ φιλινάδες τῆς φτάσαν, ὡς πὸν θράδιασε και καθήσαμε σὸ τραπέζι. Ἐκεῖ με πεποίθηση πὸν εἶχε πιά για τὸν ἑαυτό του ὁ Γιώργης φανέρωσε τὸ σκοπὸ τοῦ γυρισμοῦ του: Να φύγη πίσω πὸν μακρότερα πέρα «στὴ Φιλιμπέ», ὅπου εἶχεν ἀκούσει πὸν μεγάλα πράματα, πὸν μεγάλες δουλειές, πὸν καλοὺς τεχνίτες για «να ἐκμάθη» τέχνη, να διδαχτῆ ψαλλίδι και να γυρίση μεγάλος στὴν πατρίδα και τέλειος. Και παρῶσαινε τόσο γλυκὰ τὰ σκεδιά του, πὸν ὅλοι μας ἀπὸ τὸ μικρὸ ὡς τὸ μεγάλο τὰ ρουφήσαμε λαχταριστᾶ, ἐξὸν ἀπὸ τὴ μάνα μας τὴν ἄμοιρη πὸν τᾶκουε και ἀκούονταν» ἡ καρδιά τῆς, τᾶκουε και τῆς ἐρχονταν «λιγοθυμιές» γιατί, καθὼς ἔλεγε, κακὸ προαισθάνονταν και κακὸ «νομάττει» πὸς τάχα δὲ θᾶτανε σὲ καλὸ τὸ ξεμάκρυνα ἀπὸ τοῦ παιδιοῦ.

— Παπᾶ, μὴ ξεμακραίνεις τὸ παιδί, μὴ σὲ λέγω.

Ἡ ἐπιμονὴ ὅμως τοῦ παιδιοῦ εἶτανε τέτοια πὸν δὲ γύριζε με τὸ τίποτε.

Δὲν περῶσανε πολλὲς μέρες κ' ἕνα πρωτὸ ὁ Γιώργης τοῦ Παπαχριστιόλδου τοῦ Παπαμῶκου, τοῦ Ἐξαρχου ὁ ἐγγονός, ἔφηνε για τὴ Φιλιμπέ, τὴ γῶσα τοῦ μέλλοντος τῆς φαμίλιας μας, τὸν τόπο τῶν ὄνειρων, πὸν γίνανε πραγματικότητα.

Ἡ μάνα μας με τὴ προαίτησή τῆς ἄδικα προσπάθησε να κόψη τὴ μοῖρα του. Ὅσοι ἀπὸ ἕνα γόννο λάβαινε τὴν κακή, τὴ θλιβερὴ εἶδηση πὸς ὁ Γιώργης κουράστηκε ἀνοίγοντας τὸ δρόμο για μᾶς. Ὁ Γιώργης πέθανε σὶα σπιτάλια ἀπὸ μελιγγιτὴ δίνοντας σὲ μᾶς τὴ χειραφέτηση.

ΠΟΛΥΔΡΟΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

“ΝΕΜΕΣΙΣ,”

Ἡ μιὰ γριοῦλα ἦτανε καθισμένη στὴν πολυθρόνα κ' ἡ ἄλλη ἐπάστρευε τὴ λάμπα. Σὲ λίγο θὰ νύχτανε. Ὁ ἥλιος εἶχε κάτσει. Τὸ σούρουπο ἔπεφτε σιγᾶ—σιγᾶ. Και τὸ φῶς τῆς μέρας ἄρχισε να σβύνη. Ἡ μέρα ἐθόλωνε δλωένα, μάλιστα καθὼς ὁ φροντωμένος κισός ἐφραζε τὸ μισὸ παραθύρι. Μὰ κ' ἡ τσανταμινιά ἐσκυβε κι' αὐτὴ ἀπὸ τ' ἀπάνω μέρος τοῦ παραθυριοῦ. Μερικὰ τσανταμινία σκορπούσανε τὴν εὐωδιά τους μέσα στὴν κάμαρα.

— Πῶς μοσκοβολᾶνε, Ἀντέλα! ἔλεπε κι' ἀνάσανε ἡ μιὰ ἀπ' τὴς γέροντοκόρες ἐκεῖ πὸν πάστρευε τὴ λάμπα. Και τράβηξε τὸ φυτόλι για να τὸ σιάση με τὸ ψαλλίδι.

— Εἶδες, Ἀμάλια, μοσκοβολιά... Ἀλήθεια, τώρα σὸ σούρουπο... ἔκαμ' ἡ ἀδερφή τῆς και βυθίστηκε σὲ κάποιες θύμησες.

Στὸ μαντισμένο παλιὸ Βενέτικο καθρέφτη στὴ γωνιά ἔσβυνε τὸ τελευταῖο φῶς τῆς μέρας. Γύρω σὶα χεῖλια τῆς καθεμιάς ἀπὸ τὴς δυὸ γριοῦλες ἔπεφτε μιὰ γραμμὴ θλιβερῆς πίκρας, μέσα στὴ παλιά γλυκᾶδα τους...

Ἡ Ἀμάλια ἐξακολούθησε συλλοισμένη να παιδεύεται με τὴ λάμπα.

Μὰ ἡ Ἀντέλα ἐκύτταξε σὸν ἀφαιρημένη. Τάχα σκεφτότανε τίποτα καθὼς ἐκύτταξε ἀντίκρου; Ἡ μὴν ἐγλυκαινόντανε μόνο κυττάζοντας;

Ἀντίκρουσε στὸν τοῖχο τὸ Ἄρμπο τῆς φαμίλιας τῆς. Λὲς και φούντωνε κι' ἀνθίξε καθὼς ἦτανε σχεδιασμένο ἀντίκρου τῆς ἀπάνω σὸν βερνικωμένο χαρτί, σοῦφο ἀπὸ τὰ χρόνια πὸν περῶσανε. Κάτου μιὰ ρίζα χοιτρὴ ἀσάλευτη, κ' ἔπειτα κλωνάρια σκίζονται, χωρίζονται και φύλλα ξεπετινῶνται κανονικά, ὀριζόντια. Φύλλα δεξιά, φύλλα ἔσβρια, πλατεῖα μεγάλα φύλλα. Κι' ἀπίνω σὸν καθένα κ' ἕνα ὄνομα. Ὅλο προγόνου, προγόνου πὸν μιλήσανε γι' αὐτοὺς οἱ αἰῶνες... Και διακλαδίζονται οἱ κλώνου και τὰ φύλλα γιομίζουνε ὅλο κείνο τὸ χαρτί πὸν σκεπάζει τὸ μισὸ τοῖχο. Τὸ δέντρο, τὸ λαμπρὸ δέντρο ἔχει θαμπωμένη τὴν Ἀντέλα. Καθὼς τὸ κυττάζει, τὸ πρόσωπό τῆς γίνετα ὅλο και πὸν λυπημένο. Μὰ τὸ εὐγενικό τῆς χεῖλι ὀλοένα γλυκαίνει.

Μιὰ λοξὴ ματιὰ τῆς Ἀμαλίας ἀπάντησε τὴ ματιὰ τῆς ἀδερφῆς τῆς.

Λέξη δὲν εἶπε. Μὰ γύρισε και κείνη και κύτταξε τὸ Ἄρμπο. Κ' ἔπειτα κ' οἱ δυὸ μαζί, κυττάζανε, χωρὶς να ποῦνε λέξη, σὰ με σύνδημα, ἀπάνω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς κάμαρας. Ἦτανε κεί ἡ Ἄρμα τους. Χωρισμένη σὲ δυὸ μέρη. Μὲ λογῆς σημεία ἀπάνω. Κ' ἀπάνωθὲ τῆς ἡ Κορώνα. Τὰ τέσσερα μάτια εὐλαβικά και λιπητερά μαζί ἐχαϊδέσανε με τὸ βλέμμα τους τοὺς ἐφτά πύργους, ἐκατεβήσανε στὰς πέντε ῥόμβους κ' ἐτρογύρισαν γύρω—γύρω σὰ νᾶβλεπν κάποια ἀουρῶρα ὑπερλαμπρὴ γύρω ἀπὸ τὴν Ἄρμα κι' ἀπὸ τὴν Κορώνα...

Τὸ χέρι τῆς Ἀντέλας ὑψώθηκε πρὸς τὸ ταβάνι.

— Ὑπάρχει ἐκεῖ Θεός! ἔλεπε.

— Ναί, Ἀντέλα. Εἶναι πιά θεοφάνερο».

Και τέσσερα χέρια ντυμένα με μισὰ μαῦρα γάντια, ἐσήκωσαν τὰ γυμνά τους δάχτυλα πρὸς τὸ Θεὸ παρακαλετά.

— Ἐέρεις να πλερώνης, Μεγαλοδύναμε! ἔλεπαν κ' οἱ δυὸ.

Ἐπερνούσανε κι' ἀπόψε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους ὅλα κείνα τὰ περασμένα. Ἡ εὐγένεια πὸν ἔφηνε. Ἡ εὐτυχία πὸν ἀρπάχτηκε. Ἡ ἀρχοντιά πὸν χάθηκε για να στηθῆ στὴ θέση τῆς τὸ πλοῦτος, μονάχα τὸ πρόστυχο πλοῦτος. Ἡ εὐγένεια τοῦ αἵματου ἡ παλιά εὐγένεια πὸν τὴν κατᾶστρεψε ἡ ψεύτικη ἰσότητα, ὅπου βασιλεύανε μόνο τὰ ὄβολα...

— Πάει πιά! Πόσο θὰ βαστάξη ἀκόμα τὸ λάδι τῆς; ἔλεπ' ἡ Ἀντέλα.

— ..Μάχαρὰν λάβρης... ἔσμπληρωσ' ἡ ἀδερφή τῆς.

Εἶχε παραγίνη τὸ κακὸ. Τὰ χρόνια περνούσανε κ' ἡ ὀργὴ ἐφούντωνε. Ὅλη αὐτὴ ἡ προστυχάντσα, ποῦναι γιομάτη ὄβολα και τὰ θέλει ὅλα δικά τῆς, ἔπρεπε νᾶξη ἕνα τέλος».

— Ὁ Θεός...»

— Δόξα νᾶχουν οἱ Μπολοσεβίκοι!»

— Μονάχα αὐτοί!»

Μέσα στὴν κάμαρα πὸν ἐσκοτεινιάζε για καλὰ πιά, τὰ σβυσμένα μάτια, πὸν γνωρίσανε χρόνους καλλιτέρους, τὰ τέσσερα τσακισμένα γέροντικὰ παρθενικά μάτια ἐλάμπανε. Λάμπη ἄγριας χαρᾶς!

Σύρα, 1919.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΔΥΟ ΚΟΥΤΩΝ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

- Πού τρέχεις έτσι ;
 — Άσε με ! Είμαι βιαστικός. Τρέχω στη Μητρό-
 πόλη.
 — Στην εκκλησιά ;
 — Όχι ! Στο Μητροπολιτικό Μέγαρο. Έχω δου-
 λειά, πού δέν σηκώνει αναβολή. Σπουδαία δουλειά !
 — Μήπως και πρόκειται να βγάλης άδεια για γά-
 μο ; Σάν πολὺ συζητημένο σέ βλέπω...
 — Τί λές, χριστιανέ μου ; Έγώ εἶμαι παντρεμένος
 ἐδῶ και εἴκοσι χρόνια. Δέ βλέπεις και τὸ παιδί ;
 — Νά σου ζήση ! Και πού τὸ πᾶς τὸ παιδί, τέτοια
 ὥρα ; Δέν τὸ βλέπεις τὸ κακόμοιρο ; Τοῦ θῆγῆκε ἡ
 γλώσσα ἀπ' τὴ ζέστη.
 — Μά γι' αὐτὸ ἴσα-ἴσα τὸ πάω στη Μητρόπολη.
 — Έλα Παναγία μου ! Τί νὰ κάνη τὸ παιδί στη
 Μητρόπολη ; Μήπως τῶχεις ταμμένο ;
 — Όχι, φίλε μου. Τὸ πάω νὰ τοῦ κανονί-
 σο υνε τὴ γλώσσα. Έκει μού εἶπαν πὸς κανονίζουνε,
 λέει, τὴ γλώσσα τῶν παιδιῶν. Πρῶτα ὁ Θεός, τὸ παι-
 δί μου θέλω νὰ τὸ κάνω ἄνθρωπο.
 — Και τί γλώσσα μιλάει τώρα τὸ παιδί σου ;
 — Τὴ γλώσσα τοῦ μπαμπᾶ του. Αὐτὰ ὅμως εἶναι
 μαλλιάρα. Τώρα, πού εἶναι μικρὸ ἀκόμα, πρέπει νὰ
 τοῦ κανονίσω τὴ γλώσσα του. Δέν κάνω καλά ;
 — Καλά και περικολα ! Άμποτε νὰ εἶχα κ' ἐγὼ
 παιδί νὰ τὸ πάω. Για μένα, βλέπεις, δέ φρόντισε ὁ
 πατέρας μου ὁ μακαρίτης. Κι' ἀπόμεινα μαλλιάρός.
 — Όπως κ' ἐγὼ. Δέ βλέπεις τὰ χάλια μας ; Πάω
 λοιπόν.
 — Άκουσ' ἐδῶ ! Ἡ Μητρόπολη, ξέρεις, δέ σέ
 φτάνει. Άμα ξεμπερδέψης ἀποκεῖ, πρέπει νὰ πᾶς
 στη Νομαρχία.
 — Στη Νομαρχία ; Τί νὰ κάνω, χριστιανέ μου στη
 Νομαρχία ; Μήπως πρόκειται νὰ θγάλω κανένα δια-
 βατήριο ;
 — Πού ζῆς καὶ μὲνε ; Στη Νομαρχία δέ θγάζουν
 μονάχα διαβατήρια. Κανονίζουνε κ' ἐκεῖ τὴ γλώσσα
 τῶν παιδιῶν. Μόνο, πάρε τὸ παιδί σου και τράβα κ'
 ἀποκεῖ.
 — Θα ξεμπερδέψω τουλάχιστον ἐκεῖ ;
 — Μὴ βιάζεσαι ! Άποκεῖ θὰ τραβήξῃς στὸ Πα-
 νεπιστήμιο και θὰ ζητήσης τὸν καθηγητὴν τοῦ Διοι-
 κητικῶ Δικαίου. Πρέπει νὰ κανονίσῃ κ' αὐτὸς τὴ
 γλώσσα τοῦ παιδιοῦ σου.
 — Μά ἐγὼ, μωρὲ μάτια μου, θὰ τὸ κάνω γιατρὸ
 τὸ παιδί μου. Δέ θὰ τὸ κάνω δικηγόρο.
 — Δέν ἔχει νὰ κάνη. Τὴ γλώσσα τὴν κανονίζουνε
 οἱ δικηγόροι. Οἱ γιατροὶ δίδουνε μονάχα καθάρσια.
 Μά για νὰ καθάρισῃ ἡ γλώσσα τοῦ παιδιοῦ σου, δέ
 φτάνει τὸ καθάρσιο.
 — Άφοῦ εἶν' ἔτσι, νὰ πάω. Τί νὰ γίνῃ !
 — Ὑστερα...

- Έχει κ' ἄλλα θάσανα ἀκόμα ;
 — Πολλά ! Ὑστερ' ἀπὸ 'κεῖ, θὰ τὸ πᾶς τὸ παιδί
 σου στὸ Χατζηδάκι και τὸ Σμιά.
 — Τί εἶναι πάλι αὐτοί ; Γιατροί ;
 — Εἶναι στοματολόγοι.
 — Ὀδοντογιατροὶ δηλαδή ;
 — Όχι ! Γλωσσολόγοι. Θα πᾶς ὅμως και στοὺς ὀ-
 δοντογιατροὺς. Μὴ στενοχωριέσαι !
 — Τί νὰ μού κάνουνε πάλι κ' αὐτοί ;
 — Αὐτὸ δέν τὸ ξέρω ἐγὼ. Εἶδα πὸς στὸ συνέδριο,
 ποῦγινε στη Μητρόπολη, καλέστηκαν πολλοὶ κ' ἀπ'
 αὐτοὺς. Για νὰ τοὺς καλέσουνε, πάει νὰ πῆ πὸς κατ'ι
 ξέρουνε. Τράβα λοιπόν και μὴ χασομερᾶς.
 — Τι θὰ κάνω ; Θα πάω ! Για τὸ παιδί του κανεὶς
 δέν πρέπει νὰ λογαριάζῃ κόπους κ' ἔξοδα. Όσο εἶναι
 εἶναι μικρὸ ἀκόμα, πρέπει νὰ τοῦ κανονίσω τὴ γλώσ-
 σα του.
 — Πάρ' το λοιπόν και τρέχα.
 — Αὐτὸ κάνω. Κι' ὁ Θεὸς βοηθός !

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Ὁ «Επιθεωρητὴς» τοῦ Γκόγκολ.

Τὴν ἐποχὴ πού ὁ ρομαντισμὸς μεσουρανοῦσε στὸ
 Παρίσι, μὲ τὸν «Εργάνη» τοῦ Βιχτώρ Οὐγκὼ και
 τὶς «Αρμονίες» τοῦ Λαμαρτίνου, ἕνας μικροεραῶος,
 ὁ Νικόλας Γκόγκολ, θαῦτος και γενναῖος, γὰ τὶς ἀρ-
 χὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα, ρεαλιστὴς, ἔγραψε τὸν
 «Επιθεωρητὴ», σκηρικὴ σάτυρα μ' ἐξαιρετικὴ ἠθο-
 γραφικὴ δύναμη και παρατήρηση.

Ένας νέος ὑπάλληλος ἀπὸ τὴν Πετρούπολη, τα-
 ξιδεύοντας γὰ διασκέδαση, θαφιτίζεται ἀπὸ παρεξή-
 γηση και ἀπὸ τὴν ἀγαθὴ φαντασία τῆς ἐπαρχιακῆς
 κατώτερης ὑπάλληλης, γὰ κυβερνητικὸς ἐπιθεω-
 ρητὴς, κ' εἶσι θρίσκειται μπροστὰ στὴν ταπεινότερη
 κολακεία και μικροπρέπεια ἀπὸ τὰ δημόσια ὄργανα
 τῆς γραφειοκρατίας, πού καταπιέζουνε ἀσυνείδητα
 και ἀναντρα τὸ λαό, τὴν ἴδια ὥρα πού τρέμουνε, φο-
 βῶνται και δωροδοκοῦνε τὸν ἀνώτερό τους. Ὁ νέος
 ὑπάλληλος, ἐγγενικῆς καταγωγῆς, σπάταλος, χαρτο-
 παίχτης και κατεργάρης ἀπὸ ἀνατροφή και παράδο-
 ση, δέν ἀρνιέται νὰ παίξῃ τὸ ρόλο πού ἀδέλφια τοῦ
 φορτώσανε. Στρώνεται στὸ σπῆτι τοῦ διοικητῆ κα-
 λοπερνώντας και καλοτιρώγοντας, ζητᾶ σέ γάμο τὴ
 νέα του κόρη, μαδὰ τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαρχιωτὲς γυ-
 ρεύοντας ἀπ' ὅλους χρήματα γὰ νὰ τοὺς ὑποστηρί-
 ξῃ στὴν Πετρούπολη, και σκορπᾶ γύρω μ' ἐνκοιλία
 πλουσιώτατες ὑπόχρεοις. Μά τὴν ὥρα πού ἔρχεται
 ὁ ἄλλος, ὁ πραγματικὸς ἐπιθεωρητὴς, στὴν ἐπιτοχία,
 αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξυπνάδα νὰ τὸ σκόση, ἀφίνοντας
 τοὺς μικροπύνητες φιλοξενητὲς του στὴν πιὸ μεγά-
 λη κατάπληξη.

Ἡ «Εταιρία τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου» ἀξιέπαινα
 διάλεξε τέτοιο ἔργο, και γὰ τὸ ἀνέθεσμά του σὴ
 σκηνὴ προσπάθησε νὰ δώσῃ τὴν ἱστορικὴ ἀγαπαρά-
 σιαση τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆς. Ἡ μετάφρα-